

ΟΙ ΜΑΣΤΙΓΕΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Η ΤΡΟΜΕΡΑ ΠΑΝΩΛΗΣ ΤΗΣ ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ

Η επιδημία εξαπλώνεται στο Λίε και στην Τουλόν. Η ταγή των νεκρών. Οι σύλλογοι των μετανοούντων. Τα «κεράκια». Όπου οι φυλακισμένοι μεταβιβάζονται σε νεκροθάφτες. Μία πόλις στη διάθεση των κκοκέρων. Άσθενείς που θάπτονται ζωντανοί! Μία άπεριγράφητ εικόνα φρικτής! Άπολύσεις και έργα μπροστά στο θάνατο! Όπου πεθαίνουν χίλιοι άνθρωποι την ημέρα. Γλέντια, γέμοι και διασκεδάσεις, κτλ. κτλ.

Στο προηγούμενο φύλλο είδαμε τη μεγάλη καταστροφή που έπεσε στη Μασσαλία ή πανώλης το καλοκαίρι του 1720. Παρ' όλη όμως τη στρατιωτική ζώνη με την οποία είχε αποκλεισθή η πανολόβητος πόλις, η τρομερή επιδημία απλώθηκε και στη γειτονική πόλη του Λίε και στην Τουλόν.

Στις πόλεις αυτές μόλις προσεβάλλετο κανείς από την πανώλη εύδως τον έφεραν και τον έβλεπαν στο νοσοκομείο. Μά ήταν τότε η σφαγή των άσθενών ανά νοσοκομείο, όπως από τους όπια χιλιάδες πανολόβητος που έβλεπόμεναν σ' αυτά, οι πεντακάποι μόνον έσώθηκαν. Στην Τουλόν μεταχειρίστηκαν μ' έν' άλλο σύστημα άπονομήσεως. Όποιο άρρώσταινε, έπειδή τ' νοσοκομείο είχαν γεμίσει, υποχρεωνότανε να μνήν αποκλεισμένος στο σπίτι του, μαζί με όλους τους άλλους συγκατοίκους του, γερούς και άρρώστους.

Και στη Μασσαλία όμως η πανώλης εξαπολουθοόσα έν τώ ματαζή να κινή θρασύ. Ήσαν δι' τόσο πολλοί νεκροί ώστε η ταφή τους ήταν το μεγάλο πρόβλημα που άσασχολούσε όλους. Οι πολυάριθμοι τότε σ' όλη τη Γαλλία σύλλογοι των μετανοούντων, των όποιων τα μέλη, γιά να συγχωρεθούν οι άμαρτίες, έθιβαν τους νεκρούς, δέν έπαροδοσαν γιά τη δουλειά αυτή. Χρειάστηκε να έπειθόν οι ιερείς και να έλλειψήσουν, πάποτε μάλιστα και ν' απειλήσουν ότι θα μείνουν αλάτια πλοισμένων, τους άθροώπους του λαού, γιά ν' άποφασίσουν πολλοί άν' αυτούς να αναλάβουν καθήκοντα νεκροθάφτου. Ο κόσμος άπόστο αίσθανότανε τέτοια άποστροφή προς τους χρήσιμους αυτούς άνθρωπούς, άποτε τους καταριότανε σαν τον ίδιο το θάνατο και τους άποκαλούσε κοράκια. Άλλά και τα «κοράκια» αυτά δι' γλύτωσαν από την τρομερή άρρώσταισα. Τότε θέλοντας και μή, ή άρχές των πανολόβητων πόλεων κατέργησαν στους φυλακισμένους. Έπειδή όμως δέν ύπηχε καμιά στρατιωτική δύναμις (γιατί ή φρουράς άν' το φόβο, είχαν κλεισθή στους στρατώνες) ήταν άδύνατον να έπιτηρηθούν οι έμπιπνόντες αυτοί άνθρωποι. Και έτσι ή Μασσαλία ίδίως, όπου ήταν πολλοί οι φυλακισμένοι, εύρήθηκε έπιτεθόμένη σ' ένα κακό μεγαλειότερο ίσω: κι' από την πανοκλία. Όλοκληρή ή πόλις ήταν στη διάθεση των καταδικών, οι όποιοι έίχαν το δικαίωμα να μπαινούν παντού. Πούδς θα τους έμπόλιζε; Μαζί με τα πτώματα που έφεραν γιά να τα θάψουν, έκλεβαν και ότα εύρισκαν μπροστά τους. Οι πανολόβητος τους φοβόντανε περισσότερο από την πανοκλία. Σχετά έβερναν γιά θάψιμο άθροώπους που δέν είχαν άέμοι πεθάνας. Κάποιος μάλιστα που τον έβηραν διά της βίας να τον θάψουν, έφώναζε: «Περιμένετε λίγο να πεθάνω!» Μά έβινουν τους άποκρίθηναν: «Άν τους περιμένουμε όλους να πεθάνουν, δι' θαζαμε κανέναν γιά θάψιμο!»

Στη Μασσαλία οι νεκροθάφτες έσέρναν τους νεκρούς με ταγκέλια. Στην Τουλόν, τους πετοούσαν άν' τα ισραθάφια των σπεινών με το κεφάλι προς τα κάτω, μέσα στο κάρρο που περιμενε από κάτω!

***

Όπως συμβαίνει πάντα σε τέτοιες περιστάσεις, μπροστά στον μεγάλο κίνδυνο, έβησαν όλα τα ένστικτα του έθνους και της ήθους. Η βεβαιότης του προσεχούς θανάτου έσπρωχνε τους άθροώπους: στην άπόλαυση. Η γυναίκες είχαν χάσει κάθε νεροπή, και ή καλόγριες, αλλοίμονο!... είχαν μεταβάλλει τα μονοστήρια σε σπίτια διασκεδάσεως!... Άλλά και οι γιαιτροί έβκαν τα πιο τερατώδη όργια τα όποια μπορεί κανείς να φαντασθή. Τίποτε δέν τους σταματούσε. Ούτε ό κίνδυνος, ούτε ή άηξία, ούτε ή άκαθαρσία, ούτε και αυτή άκόμη ή ρυθική της άπισυνθήσεως που ανάβηαν ή έκομωθάνατες γυναίκες. Τόσο δυνατά είχαν ξεπνήσει μέσα τους τα κτηνώδη τους ένστικτα!

Στην Μασσαλία την 2 Σεπτεμβρίου ένας δυνατός άνεμος άπο

του τόν άπελισμένο και τον έφεραν ως τον κάμπο. Ύστερα γύρισε, πέρνοντας πάλι την άεροποριά του 'Ωδ. Οι λυγροί τόν έπνιγαν στο λαϊμό. Στάθηκε στην όχθη. Τα κύματα του ποταμού κυλούσαν παραλινεύοντας το ένσ' το άλλο. Κάτι σφαιρογούριες, ορθόσες με βία μέσα στο μυαλό του και σε μια στιγμή, χωρίς να το καλοσυλλογιστή τί έβανε, πήδησε άποσπαστικά μέσα στο ποτάμι. Τα κύματα του ποταμού πάφλασαν μ' άφήσαν ένα γουρνούρισμα χορτασμού.

Μανιασμένα ό βοριάς πέρα στο βάθος ούρλιαζε σαν πειναρμένος λύκος μ' όλο χόρτσιν, χόρτσιν και στροβιλίζοντας στον άέρα χιονοειφίδες και φύλλα έσρά.

Ζώρς Πετι

τελείωσε όσους σιγοπέθαιναν σφιασμένοι στους δρόμους. Άπ' τη μέρα εκείνη, οι θάνατοι έκατοναπλασιάζοθηκαν. Πέθαιναν χίλιοι άνθρωποι την μέρα! Οι νεκροθάφτες δέν ήξεραν πιά τι να κίνουν...Τά είχαν χάσει. Στην άπαισιόα τους άρριαν να βιάζον τις θύρας των έπιλησιών, τα κεντάφια και να ρίχνουν παντού τα πτώματα άνακατωμένα με άσβέστη... Άλλους νεκρούς πάλι τους έριχναν μέσα σε κοινούς λάκους. Σ' λίγο όμως γέμισαν και αυτοί, τα πτώματα δι' καθός άπισυνθήσαντο, φούσκωναν και έεχιζάνταν έξω άν' αυτούς! Οι νεκροθάφτες έφραγαν έντρομοι, άλλ' άτοχός βρήθηκε τότε ένας γενναίος δημοτικός άρχοντας, ό Μονοκέ, ό όποιος βοηθούμενος από μερικά στρατιώτες, που τράπησαν: να του άρνηθούν τη θούήτά τους, κατώρθωσε να σκεπάσει τους τρομερούς αυτούς λάκους.

Όσοόσο, πάνω σ' ένα άνοιχτό μέρος της πόλεως, βρισκότουσαν από τριών εβδομάδων, δύο χιλιάδες πτώματα, πετούμενα το ένα πάνω στο άλλο, που είχαν έντομαεξή μεταβληθεί σ' ένα σαπιμένο σάρκινο κοιλτό. Πώς να έθάπτοντο όλ' αυτά τα πτώματα, και πούδς μπορούσε να πλησιάζη την ρευστή αυτή ωρίση!

Και γι' αυτό όμως βρήθηκε ό σωτήρας. Ο ιαπότης Ρόζ ήξερε ότι τα παλιά φρούρια της πόλεως ήταν ποφία ως την έπαρνια της θαλάσσης. Διέταξε λοιπόν να τα τροπήσουν και με έσπει καταδικώως και άλλους τόσους στρατιώτες έφρξε να δι' χιλιάδες πτώματα μίσ' στην ύψαινη έβασσο. Έβνοείται ότι όλοι όσοι έπήσαν μέρος στο σωτήριο αυτό έργο, πλήχσαν με την ζήτη τους την άθεσταισα τους, έσπες τοδ ίπότητου Ρόζ και δύο τριών άλλων οι όποιοι, ως έκ θαύματος, δέν άπέθαναν.

Άπ' έβεινη την ημέρα άρχισε να υποχωρή ή πανώλη: Οι δρόμοι έπαρορίστηκαν. Ο στρατιωτικός διοικητής, ό στολιμένος από το Παρίσι, συνενέτωσε στα χέρια του την έσοπία, έβραλε λίγη τάξη στην πόλη και άνάγκασε τους δικαστές και τους υπαλλήλους να έπιτερήσουν και ν' αναλάβουν τα καθήκοντά τους.

Άλλά και τα φρούρια άρχισαν ν' άφθοσέν. Στάρα έσθθαν από παντού, τόσο πολύ ώστε οι Μασσαλιώτες βρήθηκαν στην άνάγκη ν' άρνηθούν έβεινο που τους έστειλε ό Πάπας. Ο τρομητός με τις άναθυμιάσεις του μούστου και με τη σμαρτική και ψυχική κούσση που φέρνει, έκαμε μεγάλο καλό. Και τότε μέσ' στο τρομερό έβεινο πέθος, άρχισ' ένα άπέργανο γλέντι: γιορτές, συμπόσια, γέμοι, τίποτα δέν έλειψε. Κορίτσια βουτηγμένα στα μαύρα από το πέθος των δικών τους που πέθαναν, παντρευότουσαν, και άλλα που άν δέν πέθαιναν οι δικιοι τους, θα ήταν άδύνατο να πάρουν έβεινούς που άγοπούσαν, μόνο κ' έλάθησαν πιά, τους παντρεύοθηκαν.

Τότε έγινε και ό έπίσημος έξορκισμός, το άνάθεμα και ή κήρυξις του πολέμου κατά της πανώλης: στην όποία άνηγορευθή γιά πάντα να ξαναοική στη Μασσαλία! Τόν έξορκισμό αυτό τον έκαμε ένας πομώτης Μασσαλιώτης ήθοποιός στο μαμπαναριό της ύψηλότερης έπιλησιός της πόλεως.

Αυτό όμως δέν έμπόλιζε την τρομερή άρρώσταισα να ξαναοικήσθ έπειτα από λίγα χροόνα.

ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΔΟΥΛΟΙ ΤΩΝ

Σεάς άρχαίος Άθήνας και τα περίχωρα, κατά την έποχή της άμης των, ύπηρχαν άπάντα από σάραντα χιλιάδες δούλοι. Οι δούλοι αυτοί όχι μονάχα δέν έπαιναστάσαν ποτέ έναντιον των κυρίων των, όπως συνέβαινε άλλοι, δι' μονάχα δέν τους έγκατέλειψαν γιά να φύγουν, άλλ' ήσαν και τόσο άφοσιωμένοι, ότε έλεγαν: «Ο δούλος γιά το δασοπή του όφραει να είνε ότι το σώμα γιά την ψυχή». Έβνοείται ότι και ή συμπεριφορά των Άθηναίων άπέναντι των δούλων, ήταν συμπεριφορά ως προς άνθρωπούς και όχι ως προς κτήνη.

